GEMEENTE SCHERPENZEEL

Aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Hare Excellentie drs. K.H. Ollongren
Turfmarkt 147
2511 DP 's-Gravenhage

Scherpenzeel, 29 april 2021 AANGETEKEND

Postbus 100
3925 ZJ
Scherpenzeel
(033) 277 23 24

Buitenplaats
Stationsweg 389a

www.scherpenzeel.nl

IBAN Rekeningnummer
NL62BNGH0285007548

Uw brief d.d.	:	-
Uw kenmerk	:	-
Ons kenmerk	:	13774/18960
Behandeld door	:	drs A.P.C.J. Stallaert
Bijlage(n)	:	4
Onderwerp	:	Verzoek om actieve rolneming

Excellentie, geachte mevrouw Ollongren,

Met onze brief van 30 maart jl. (ons kenmerk: 13774/17206) hebben wij u conform afspraak geïnformeerd over onze raadsbreed gedragen samenwerkingsstrategie. In eerdere overleggen met uw ambtelijke staf was afgesproken dat we vervolgens zouden proberen om tot een driegesprek met Barneveld te komen. Helaas blijkt Barneveld niet bereid om, samen met ons, op korte termijn met u in gesprek te gaan. Wij betreuren dit zeer, hetgeen we in deze brief willen toelichten.

Kernenbeleid
Een van de punten die we graag met u samen hadden willen verkennen is de wijze waarop de in het herindelingsontwerp in het vooruitzicht gestelde 'autonomie van de Scherpenzelers over het eigen dorp', in geval van herindeling wordt vormgegeven. Bij amendement op de zienswijze heeft de gemeenteraad van Barneveld echter aangegeven hier geen eigenaarschap over te voelen. De Barneveldse raad wil zich met name op de doorontwikkeling van het bestaande dorpenbeleid richten en wil dit proces met de eigen dorpen niet door het fusietraject laten beïnvloeden. Er lijkt geen ruimte voor een bestuurscommissie of andere rechtsvorm die daadwerkelijk garanties biedt voor toekomstige zeggenschap van de Scherpenzelers.

Primaire samenwerkingsbehoefte lijkt te worden ingevuld
Barneveld heeft inmiddels toegezegd voor ons taken te willen uitvoeren op het terrein van belastingen en BAG. Wij verwachten op korte termijn tot een dienstverleningsovereenkomst te kunnen komen. Daarmee wordt onze resterende bestuurskrachtopgave, om onze dienstverlening op dit terrein toekomstbestendig in te richten, ingevuld. In beide scenario's heeft dat meerwaarde.

verz. :
c.c. : afschrift aan gemeenteraad Scherpenzeel, gemeente Barneveld, provincie Gelderland
mand. :

Geen partnerschap
Tegelijkertijd heeft de gemeenteraad van Barneveld bij amendement op de zienswijze nadrukkelijk laten weten niet te voelen voor een scenario van bredere en duurzame samenwerking met Scherpenzeel. Er lijkt geen ruimte voor nuance tussen enerzijds een ambtelijke fusie of regiegemeente-concept (waar Scherpenzeel overigens ook niet voor voelt) en anderzijds een zakelijke samenwerking op basis van dienstverleningsovereenkomsten conform de Barneveldse standaard. Wij betreuren dit; we hadden onze samenwerking graag vanuit partnerschap en met oog voor elkaars meerwaarde, vormgegeven. Bovendien zijn wij er van overtuigd dat daar waar sprake is van beleidscongruentie een uitbreiding van de samenwerking van meerwaarde kan zijn voor beide.

Patstelling: stagnatie in bestuurlijke relatie
Wij ervaren deze signalen als weinig bemoedigend. De facto is, ten opzichte van onze prettige en constructieve samenwerking van voor de start van deze herindelingsdiscussie (zomer 2019), sprake van een verslechterde relatie die tussen beide gemeenten tot bestuurlijke stagnatie leidt. Dat belemmert niet alleen een toekomstige samenwerking als zelfstandige buurgemeenten, maar werpt ook zijn schaduw vooruit op een eventuele herindeling. In beide scenario's is immers een open en uitnodigende houding, zowel richting bestuur als ambtelijke organisatie als richting samenleving (in het licht van het kernenbeleid), wenselijk.

Zorgen in scenario herindeling
Los van de intenties richting de toekomstige relatie spelen in Scherpenzeel bredere zorgen rondom het voorliggende herindelingsontwerp. Onze gemeenteraad heeft daarom aangedrongen op waarborgen in het herindelingsadvies omtrent:

- De zeggenschap van de Scherpenzelers in de nieuw te vormen gemeente, bijvoorbeeld door middel van een bestuurscommissie met formeel mandaat;
- Instandhouding van de voorzieningen in Scherpenzeel;
- De (maatwerk) dienstverlening in Scherpenzeel;
- Beide gemeenten 'schoon door de poort';
- Het financiële perspectief en de lastendruk in de nieuw te vormen gemeente;
- Een reguliere herindeling.

Keuze voor zelfstandigheid herbevestigd
Onderliggend aan deze zorgen speelt de bredere overtuiging dat herindeling niet nodig is (want geen evident bestuurskrachtprobleem) en provinciale regieneming derhalve onrechtmatig is. Naar mening van 82% van de inwoners van Scherpenzeel en naar mening van een meerderheid in onze gemeenteraad is onze zelfstandige koers, zoals beschreven in bijgaand Koersdocument, de beste manier om de opgaven en ambities van Scherpenzeel waar te maken.
De zienswijze die onze raad op het herindelingsontwerp heeft ingediend, licht dan ook toe waarom Scherpenzeel – in plaats van opschalen zonder dringende reden of draagvlak - kiest voor democratische legitimiteit, lokaal maatwerk en regionaal partnerschap.

Brief aan informateur
Twee fundamentele kernwaarden uit uw Thorbeckebrief - taakdifferentiatie en democratische legitimiteit– zijn in het onderhavige dossier in het geding. Aan basale uitgangspunten zoals dat gemeenten zelf aan zet zijn om hun eigen maatschappelijke en bestuurlijke opgaven waar te maken en dat draagvlak het eerste en belangrijkste beoordelingscriterium is voor herindelingsvoorstellen, dreigt voorbij te worden gegaan. Waar het debat in den lande zich concentreert op het (financiële) instrumentarium van gemeenten zou naar onze mening meer aandacht moeten komen voor de juridische positie van gemeenten: een rechtmatigheidstoets voor provinciale regieneming ontbreekt. Dit heeft ons er toe gebracht om in bredere zin bij de informateur aandacht te vragen voor het versterken van de maatschappelijke democratie, voor herwaardering van de kracht van kleine gemeenten en voor doorontwikkeling van de Thorbecke2030-beleidslijn.

Theorie en praktijk
Zoals al vaker gememoreerd zien wij een toenemende spanning tussen de theorie van het Beleidskader herindeling en de praktijk van het tot op heden doorlopen proces. Een eventuele keuze van GS om, ondanks de vele ingediende zienswijzen en ondanks het ontbreken van draagvlak in Scherpenzeel, toch een herindelingsadvies aan PS voor te leggen zou naar onze mening ook absoluut haaks staan op de intenties en kernwaarden zoals beleden in het Gelders Aanbod: Samen voor Toekomst Openbaar Bestuur (november 2020).

Dorp van de bestuurders?
De impact van deze procedure op de relatie met onze buurgemeente Barneveld is echter onmiskenbaar en in beide scenario's contra-productief. Niet alleen voor de bestuurlijke verhoudingen tussen en binnen de beide gemeenten, maar vooral ook voor de maatschappelijke opgaven, waar beide gemeenten voor staan.
Waar lange termijn-afspraken over maatschappelijke ambities bij een herindeling-van-onderop in goed overleg en met oog voor wederzijdse belangen tot stand zouden komen, moeten garanties voor Scherpenzeel in het herindelingsscenario nu door tussenkomst van de provincie worden verkregen. En waar tot voor kort sprake was van een ongedwongen, prettige samenwerking tussen buurgemeenten, heeft de spanning van de arhi-procedure er nu toe geleid dat verhoudingen zijn verhard en verzakelijkt, en een gezamenlijke aanpak van thema's waar sprake is van beleidscongruentie vooralsnog uitblijft. De discussie dwaalt daarmee steeds verder af van de opgaven, die in dezen centraal zouden moeten staan, en van de inwoners, wier stem in dezen bepalend zou moeten zijn. Het dorp is immers van de inwoners, niet van de bestuurders.

Verwachtingenmanagement
Zoals ook in eerdere brieven beschreven hebben wij er begrip voor dat u zich in deze eerste artikel 8 arhi-procedure sinds het nieuwe Beleidskader Herindeling terughoudend heeft opgesteld. Tegelijkertijd kunnen wij ons niet aan de indruk onttrekken dat een eerdere tussenkomst, danwel explicieter verwachtingenmanagement ten aanzien van uw bestuurlijk afwegingskader, had kunnen bijdragen aan het voorkomen van de nu ontstane bestuurlijke patstelling. In beide scenario's is het voortduren van onzekerheid danwel het bestaan van verschillende lezingen over hetgeen in het licht van het Beleidskader wenselijk en gerechtvaardigd zou zijn onverkieslijk.

Wij willen u dan ook met klem verzoeken om te overwegen op welke wijze u, of uw ministerie, kan bijdragen aan het doorbreken van deze situatie, ter wille van de opgaven waar beide gemeenten voor staan.

Al bijna twee jaar hebben bestuur en samenleving zich nu bezig gehouden met bestuurlijke vraagstukken. We hebben aan den lijve ondervonden dat gedwongen herindelingen meer kapot maken dan je lief is. Wij snakken ernaar om onze ambtelijke en bestuurlijke aandacht onverdeeld aan maatschappelijke vraagstukken en ambities te kunnen wijden.

Hopende op uw welwillende tussenkomst,

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Scherpenzeel,

W.M. van de Werken
Secretaris

E. Klein
Burgemeester

Bijlagen
1. Koersdocument
2. Zienswijze
3. Brief aan informateur
4. Gelders Aanbod: Samen voor Toekomst Openbaar Bestuur

Een digitaal afschrift van deze brief wordt verzonden aan de raad van de gemeente Scherpenzeel, het college van B&W van de gemeente Barneveld en GS van de provincie Gelderland.